

Sygn. akt VI Gz 162/16

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Krepski

Sędziowie: SO Małgorzata Bartczak - Sobierajska, SR Piotr Nazarewicz (del.)

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2016r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. K.

o ogłoszenie upadłości

na skutek zażalenia wnioskodawcy M. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 10 czerwca 2016r., sygn. akt V GU 26/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Toruniu

Małgorzata Bartczak – Sobierajska Zbigniew Krepski Piotr Nazarewicz

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy w Toruniu oddalił wniosek M. K. o ogłoszenie upadłości - osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne: wnioskodawczyni prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)w G.. Główne miejsce wykonywania działalności dłużniczki znajdowało się w G. , ul. (...). Wnioskodawczyni prowadziła działalność gospodarczą od dnia 6 lipca 2001 r. W dniu 1 lipca 2014 r. zaprzestała wykonywać działalność, natomiast z dniem 29 lipca 2015 r. nastąpiło wykreślenie wpisu z rejestru.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy odrzucił wniosek M. K. z uwagi na brak upadłościowej zdolności osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Dłużniczka posiada majątek nieruchomy w postaci udziału 1/2 w nieruchomości zabudowanej o powierzchni 0.2619 ha położonej w miejscowości G. 64F. Obecnie nie pracuje pozostaje na utrzymaniu męża.

M. K. złożyła wykaz zobowiązań, z którego wynika, iż nie wykonuje wymagalnych zobowiązań wobec kilkudziesięciu wierzycieli. Z uzasadnienia wniosku, dołączonych do niego dokumentów oraz oświadczeń dłużniczki , wynika że stała się niewypłacalna w 2013 r. i stan ten utrzymuje się do dzisiaj. Dłużniczka nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości jako przedsiębiorca. Obecnie zobowiązania wynoszą około 1.400.000 zł .

W ocenie Sądu Rejonowego w tej sprawie, na dzień złożenia wniosku, brak było podstaw do odrzucenia wniosku.

W myśl art. 491¹ pr. up. przepisy niniejszego tytułu (tj. tytułu V: postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) stosuje się wobec osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej. Zgodnie zaś z art. 5 ust. 1 pr. up. przepisy działu II

tytułu I części pierwszej stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. W myśl art. 5 ust. 2 pr. up. przepisy ustawy stosuje się także do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej, wspólników osobowych spółek handlowych, ponoszących odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, wspólników spółki partnerskiej. Zgodnie z art. 8 ust. 1 pr. up. (w obecnym brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r.) wierzyciel może złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, która była przedsiębiorcą, także po zaprzestaniu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, jeżeli od dnia wykreślenia z właściwego rejestru nie upłynął rok. Postępowanie toczy się według przepisów tytułu V części trzeciej. Wraz z nowelizacją prawa upadłościowego byli przedsiębiorcy zyskali zatem, zdolność konsumencką już następnego dnia od wykreślenia z właściwego rejestru, np. CEIDG.

Podstawowym warunkiem wydania przez Sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej jest zatem posiadanie tzw. konsumenckiej zdolności upadłościowej. Zdolność upadłościowa to innymi słowy zdolność do bycia uczestnikiem postępowania upadłościowego. Z kolei tzw. konsumencka zdolność upadłościowa to zdolność do bycia uczestnikiem odrębnego postępowania upadłościowego prowadzonego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Konsumencka zdolność upadłościowa przysługuje zatem wyłącznie osobom fizycznym niewykonującym działalności gospodarczej, co do których nie można ogłosić upadłości zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej. W ocenie Sądu Rejonowego w świetle obecnie obowiązującego art. 8 ust. 1 pr. up. wnioskodawczyni ma obecnie upadłościową zdolność konsumencką.

Zgodnie z art. 491⁴ ust. 1 pr. up. Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

2. Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku:

1) w stosunku do dłużnika prowadzono postępowanie upadłościowe według przepisów tytułu niniejszego, jeżeli postępowanie to zostało umorzono z innych przyczyn niż na wniosek dłużnika,

2) ustalony dla dłużnika plan spłaty wierzycieli uchylono na podstawie przepisu art. 49120,

3) dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości,

4) czynność prawna dłużnika została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli

- chyba że przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

Wnioskodawca M. K. jako przedsiębiorca miała ustawowy obowiązek złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie 14 dni od zaistnienia stanu niewypłacalności. Stan niewypłacalności dłużniczki zaistniał na początku 2013 r. i istnieje nieprzerwanie do dzisiaj. Dłużniczka nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy. Dopiero w 2015 r. złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości tzw. „konsumenckiej” Nie dopełniła zatem obowiązku o jaki mowa w art. 491⁴ pr. up. Nie można wykluczyć, że złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie , pozwoliłoby na zaspokojenie wierzycieli.

Wnosząc o ogłoszenie upadłości M. K. powoływała się na względy słuszności lub względy humanitarne. Dłużniczka podnosiła, iż choruje na depresję, nie przedłożyła jednak na tę okoliczność żadnych dokumentów. Powoływała się również na względy zdrowotne swoje, jak i swojej rodziny. Z przedłożonych dokumentów wynika jednak, iż syn dłużniczki przebywał w szpitalu w październiku 2014 r. przez okres 6 dni, brak natomiast dokumentacji potwierdzającej dalsze leczenie (k. 129). Sama dłużniczka przedłożyła jedynie wynik badania histopatologicznego z dnia 31.07.2014 r. , z jej zeznań natomiast wynika, iż podejrzenia nowotworu nie potwierdziły się (k. 139).

W ocenie Sądu Rejonowego powołane wyżej okoliczności nie przemawiają za zastosowaniem wglądów słuszności czy humanitaryzmu. Z przedłożonych dokumentów nie wynika, aby dłużniczka lub członkowie jej najbliższej rodziny

leczyli się na ciężkie i długotrwałe schorzenia. Ponadto dokumenty te wskazują, iż ewentualne problemy zdrowotne pojawiły się w 2014 r. zatem znacznie po zaistnieniu stanu niewypłacalności. Obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości zaistniał już w 2013 r. Należy również wskazać, iż fakt zawieszenia działalności gospodarczej nie zwalnia dłużnika z obowiązków w zakresie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Zawieszenie działalności gospodarczej, nie jest czasowym jej zaprzestaniem, a jedynie ograniczeniem. W czasie zawieszenia przedsiębiorca nie traci swojego statusu, tym samym ciąży na nim wszystkie obowiązki ustawowe. M. K. nie złożyła nigdy wniosku o ogłoszenie upadłości jako przedsiębiorca.

Powołane klauzule słuszności, czy humanitaryzmu należy stosować w sytuacjach wyraźnie na to wskazujących, albowiem ogłoszenie upadłości konsumenckiej dla byłych przedsiębiorców, może doprowadzić do umorzenia zobowiązań, co nie jest korzystne dla wierzycieli. Dłużniczka powoływała się również na okoliczność związaną ze zmianą przepisów podatkowych i koniecznością odprowadzenia znacznego podatku. Nie jest to jednak okoliczność nadzwyczajna, bowiem dotyczy ogółu uczestników obrotu prawnego.

Wnioskodawczyni nie zgłaszając upadłości w terminie naruszyła obowiązek wynikający z art. 21 ust. 1 (w brzmieniu sprzed nowelizacji). Należy również podkreślić, iż w 2014 wyzbywała się majątku ruchomego (k. 97 i n.), który ewentualnie mógł zostać przeznaczony na zaspokojenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym. Ponadto wnioskodawczyni posiadała majątek ruchomy (samochód osobowy i dostawczy), który został zajęte przez wierzycieli. M. M. – K. podnosiła, iż starała się na własną rękę zaspokajać wierzycieli. Jej stanowisko jest chybione, gdyż złożenie wniosku i ogłoszenie upadłości automatycznie nie powoduje zaprzestania prowadzenia dotychczasowej działalności gospodarczej przez upadłego. Z drugiej strony kontynuowanie nierentownej działalności, powodujące sukcesywny wzrost zobowiązań, w oczekiwaniu, że sytuacja może ulec poprawie jest bezcelowe i odbywa się z pokrzywdzeniem wierzycieli. Gdyby doszło do wcześniejszego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, zobowiązania przestałyby narastać, ponadto nie dochodziłoby do wybiórczego zaspokajania wierzycieli. W sytuacji zaistnienia stanu niewypłacalności, jedyną drogą powinno być złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości i zaspokojenie wierzycieli według norm prawnych, a nie według uznania dłużnika.

Według Sądu Rejonowego nie można wykluczyć, że terminowe zgłoszenie upadłości przedsiębiorcy wpłynęłoby na możliwość zaspokojenia wierzycieli. Wszystkie zobowiązania dłużniczki (oprócz kredytu hipotecznego poz. 20 wykazu zobowiązań – k. 12) związane są z działalnością gospodarczą, dotyczą nie tylko instytucji, ale również wierzycieli kontraktowych, co do których brak płatności mógł wpłynąć na ich wypłacalność.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, na podstawie powołanych przepisów Sąd Rejonowy oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości.

W zażaleniu na to postanowienie wnioskodawczyni zarzuciła mu:

1. Naruszenie przepisu art. 479⁴ ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo upadłościowe (dalej jako pr. up.) poprzez jego błędne zastosowanie i oddalenie wniosku pomimo, że przeprowadzenie postępowania było uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi z uwagi na jej zły stan zdrowia psychicznego spowodowany pogłębiającymi się problemami finansowymi, podejrzeniem u niej choroby nowotworowej, chorobą jej dziecka i bratanka, a także ogłoszeniem upadłości jej małżonka,
2. przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów z powodu pominięcia oceny wiarygodności dowodów osobowych i błąd w ustaleniach faktycznych i wyciągnięcie wadliwych wniosków w szczególności przez przyjęcie, że wnioskodawczyni nie wykazała, że choruje na depresję, gdyż nie przedłożyła w tym zakresie żadnych dokumentów.

W uzasadnieniu zażalenia wnioskodawczyni wskazała także, iż względy humanitarne oznaczają, że Sąd powinien udzielić ochrony prawnej dłużnikowi niewypłacalnemu z poszanowaniem jego indywidualnej, negatywnej sytuacji, której w inny sposób nie można rozwiązać. Stwierdziła jednocześnie, że pozwała to Sądowi na udzielenie ochrony

prawnej interesowi dłużnika również w sytuacji, gdy interes jednostkowy stoi w ewidentnej kolizji z interesami niezaspokojonych wierzycieli.

W oparciu o wskazane zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienie i uwzględnienie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie, gdyż w ocenie Sądu Okręgowego - mając na uwadze okoliczności tej sprawy – przeprowadzenie postępowania upadłościowego jest uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi (art. 479⁴ ust. 2 pr. up.).

W sprawie jest bezsporne, że wnioskodawczyni nie zgłosiła w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 479 4 ust. 2 pkt 3 pr. up.). Jej poprzedni wniosek został odrzucony postanowieniem z dnia 25.11.2015r. (k. 102).

Przedstawiona wyżej negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości konsumenckiej została opatrzona specjalnym „wentylem bezpieczeństwa” w postaci dwóch klauzul generalnych – zasad słuszności i względów humanitarnych. Stanowią one przesłanki pozytywne, które – jeżeli zachodzą w danym stanie faktycznym – to znoszą przesłanki negatywne ogłoszenia upadłości. Instytucja upadłości konsumenckiej została zatem wyposażona w mechanizm zapewniający jej elastyczność, niezbędną w skomplikowanych sytuacjach życiowych. Umożliwia to indywidualne rozpatrywanie poszczególnych przypadków w sposób nieskrepowany rygorystycznym brzmieniem przepisów dotyczących przesłanek negatywnych. Każdorazowo należy zatem ocenić czy w konkretnym stanie faktycznym brak jest moralnych podstaw do ścisłego stosowania przesłanek negatywnych, a także czy zachodzi konieczność poszanowania godności człowieka (względy humanitarne). Dodać należy, że w obowiązującym obecnie stanie prawnym rolą przesłanek pozytywnych jest zagwarantowanie sądowi daleko idącej swobody w orzekaniu, gdyż charakter przesłanek negatywnych - z uwagi na istotę użytych klauzul generalnych – zbliża się do roli jedynie wytycznych interpretacyjnych (vide: A. J. Witosz /W:/ System Prawa Handlowego pod red. S. Włodyki i A. Szumańskiego, tom 6, Prawo Restrukturyzacyjne i Upadłościowe, Warszawa 2016r., s. 1284 – 1286).

Należy stwierdzić, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera oceny wiarygodności zeznań wnioskodawcy i świadka K. K. (2)(k. 146 – 148). Nie wynika zatem z niego w jakim zakresie Sąd Rejonowy nie dał wiary tym zeznaniom i dlaczego. Stanowi to naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., tym bardziej że część tych zeznań została przez ten Sąd pominięta. Dodać należy, że wysłuchanie dłużnika z art. 30 pr. up. jest środkiem zbierania i weryfikowania informacji o faktach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia wniosku. Pełni jednocześnie rolę środka dowodowego, równorzędnego z innymi dowodami, bez względu nawet na jego formę (vide: S. Gurgul, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2013r., s. 67).

W ocenie Sądu Okręgowego zeznania wnioskodawczyni są wiarygodne. Są one bowiem spójne i logiczne. Znajdują także potwierdzenie w zeznaniach świadka K. K. (2), które należy uznać za wiarygodne, gdyż brak jest podstaw do odmowy im wiarygodności. Z zeznań wnioskodawczyni i świadka wynika, że jest ona w złym stanie psychicznym. Nie podjęła w tym zakresie leczenia, gdyż wstydzi się tej sytuacji w jakiej się obecnie znajduje. Z zasad doświadczenia życiowego wynika - na co wskazano w zażaleniu - że obecnie występują jeszcze istotne obawy przed społecznymi konsekwencjami upublicznienia informacji o podjęciu leczenia psychiatrycznego. Zaznaczyć należy, że zły stan psychiczny nie musi być wykazany wyłącznie dokumentami (vide: uzasadnieni k. 148). Ze wskazanych wyżej zeznań wynika także, że jej bratanek jest niewidomy, a jej syn choruje od 2012r. i przebywał w szpitalu (migrena dziecięca, k. 140v – 141). U syna wnioskodawczyni choroba wystąpiła zatem jeszcze przed zaistnieniem stanu jej niewypłacalności (vide: zeznania wnioskodawczyni k. 141). W ocenie Sadu nie ma jednak istotnego znaczenia czy taka okoliczność wystąpiła przed, czy też już po powstaniu takiego stanu. Należy podkreślić, że w tej sprawie przedmiotem oceny powinno być przede wszystkim to czy w tej sprawie występują wskazane wyżej przesłanki pozytywne, które znoszą bezsporną przesłankę negatywną w postaci niezgłoszenia w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Rozważania w tym zakresie Sądu Rejonowego, w szczególności co do konsekwencji braku takiego wniosku nie mają istotnego

znaczenia (k. 148v). Dodać jedynie należy, że podjęte przez wnioskodawczynię działania mające na celu zbycie ruchomości miały na celu uregulowanie zobowiązania podatkowego powstałego w związku ze zmianą prawa (vide: zeznania świadka, k. 140v).

Podsumowując ten wątek rozważań trzeba uznać, że z zasad doświadczenia życiowego wynika, iż takie okoliczności jak podejrzenie wystąpienia u wnioskodawczyni choroby nowotworowej, choroba jej bratanka, a zwłaszcza syna, narastające bardzo poważne problemy finansowe, ogłoszenie upadłości jej małżonka spowodowały jej zły stan psychiczny.

Dłużniczka nie posiada w istocie majątku z wyjątkiem udziału w prawie własności nieruchomości należącej do jej męża, w stosunku do którego ogłoszono upadłość konsumencką (vide: postanowienie z 25.02.2016r., k. 100). Jest ona uczestnikiem postępowania egzekucyjnego, którego przedmiotem jest jej udział. Udział małżonka objęty jest natomiast egzekucją uniwersalną (postępowaniem upadłościowym). W tych okolicznościach względy słuszności przemawiają zatem aby postępowanie upadłościowe toczyło się wobec obojga małżonków, tym bardziej że chodzi o jedną nieruchomość stanowiącą ich współwłasność. Powyższe względy przemawiają za tym aby status małżonków w tym zakresie był jednakowy. Istotne znaczenie ma bowiem ochrona stabilności rodziny.

Jak już wskazano wyżej, upadłość konsumencka - z uwagi na omówione klauzule generalne - charakteryzuje się pewną elastycznością, niezbędną w skomplikowanych sytuacjach życiowych. Z treści przepisów upadłości konsumenckiej wynika, że jest ona nastawiona przede wszystkim na ochronę interesów dłużnika (np. art. 491¹⁶ pr. up.). W ocenie zatem Sądu Okręgowego przeprowadzenie w tej sprawie postępowania upadłościowego jest uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi. Z uwagi na treść art. 54 ust. 2 w zw. z art. 491² pr. up. Sąd drugiej instancji nie może orzec o ogłoszeniu upadłości. Z tego względu zaskarżone postanowienie podlega uchyleniu.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 397 k.p.c. w zw. z art. 35 pr. up., art. 491² ust. 1 pr. up. i art. 491⁴ ust. 2 in. fine pr. up.

Małgorzata Bartczak – Sobierajska Zbigniew Krepski Piotr Nazarewicz

ZARZĄDZENIE

(...);

(...)

(...)

T.(...)